List 28. **NOVICE** Tečaj XXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 15. julija 1863.

Gospodarske stvari.

Gospodarske skušnje.

* Mavec ali gips v živinskih hlevih. Po naznanilu dr. Grouven-a so v Salemindu skušali zvezo amonijaka z mavcem; prav dobro so se skušnje obnesle. V prah stolčeni gips so z vlažnim ovčjim in konjskim gnojem pomešali. Pol odstotka ga je bilo dovelj, če je bil le 48 ur z gnojem zmešan, da je skoraj vès amonijak v 100 odstotkih ovčjega in konjskega gnoja na-se potegnil. Zato bi bilo želeti, da bi naši gospodarji gnoj v živinskih hlevih večkrat z gipsom potresovali, posebno pa ovčji in konjski.

* Če živinčetu kaka stvar v grlu ostane, da je požreti ne more, svetuje dr. Schumacher to-le: Večkrat sem že skušal, tako stvar potegniti iz grla ali pa jo dali pahniti v želodec; al ni mi šlo po sreči. Ko sem ji pa začel olja vlivati, se je po kakih 5—6 urah sama po sebi pomaknila doli. Dozdeva se mi, če bolj po grlu ongaviš, tem bolj drží krč grlo, da ne more stvar ne doli ne gori. Zato vlivam zdaj prve ure večkrat olja noter, in stvar smukne sama doli, ali pa je potem saj lože, jo potisniti doli ali jo izvleči. Če v tem živino napenja, vbodi vamp, kakor pri napenjanji.

* Najbolji gnoj za sadne drevesce je muža ali blato iz luž. Stare češplje, ki niso že več sadú rodile, so se po tej mlakuži zopet oživile in orodovitile. Kaluže sê tri čevlje na debelo okoli drevesa nameče; na vrhu se včasih izrahljá in polije z vodo. Pa tudi druzemu drevju tekne ta gnoj in pa sočivju. Sicer ne prizadene stroškov gospodarju, ki si ga lahko veliko napravi.

* Skušnje o krompirjevi bolezni. 1. Zgodnjega krompirja (tako imenovanega kifeljčarja kakor tudi zgodaj posajenega poznih plemen) bolezen prav poredkoma ali celó malo napada. 2. Le v suhih letih se zdrav in dober krompir pridela. Če začne poleti ali pa kmali, ko krompir ocvetè, pogostoma deževati, ga gotovo gnjiloba več ali menj napada in pridelek je slab; pozno deževanje je krompirju pa tudi krompirjevcu jako škodljivo. Najbolj škodje dež krompirju in perju takrat, kadar po kaki hudi suši nastopi. 3. Na pusti, peščeni zemlji in visoki brežini bolezen krompirja tako ne napada, kakor v debeli in rodovitni zemlji; zato je pa tudi škodljivo, krompir na sirov ali frišni gnoj saditi. 4. Niso vse krompirjeve plemena bolezni enako podvržene; pri vsem tem ga pa vendar ni plemena, da bi ne bilo še nikdar bolehalo. 5. Iz semena pridelani krompir je ravno tako bolezni podvržen. Troje je, kar več ali menj krompirjevo bolezen uzrokuje, to je: vreme, zemlja in sorta krompirjeva; zato naj vsak skrben gospodar posebno pazi, da bolezen krompirjevo odvrača kar najbolj more, da ga precej zgodaj sadí, in sicer v suho in peščeno zemljo in kar je le moč dobre sorte. Vse druge priporočila ne veljajo veliko ali celó nič.

* Nov rusovsk ječmen. Ta ječmen se je v poslednjih letih tudi po Nemškem zaplodil in sèm ter tjè se jako razširil; hvale vreden je posebno zato, ker tudi na pustih planinah in mrzlejih hribih dobro obrodí, da ga je kmetovavec res vesel. Prednosti rusovskega ječmena so pa te-le:

1. Je rodoviten na zrnji in slami, donaša pogostoma po 15terno do 20terno zrno. Na pol orala zemlje sem ga pretečeno leto 120 vagánov pridelal. Zrno je lepo, težko in močnato. 2. Pridelek tega žita je gotoviši, kakor od drugih sort ječmena. Ker ima ta ječmen močne bilke, ne poleže skor nikdar, če je še tako gost in velik zrastel. In če bi ga tudi piš in hud naliv na tla vrgla, zopet vstane. 3. Ta ječmen se v vsaki zemlji dobro ponaša, če je le za-nj pripravljena kakor mu gré. Na ravno tisti njivi mi je dve leti zaporedoma dobro obrodil.

Razločuje se ruski ječmen po svoji rasti od vsacega druzega znanega ječmena in sicer po svojem dvevrstnem klasu, ki naravnost kviško stojí, skor ravno tako kakor pira ali golica. Le takrat, kadar ga prezrelost tare, jame svoj klas nekoliko pobešati. Njivo z ruskim ječmenom obsejano je kaj lepo viditi.

Da se v mrzlih krajih več ječmena pridela, svetujem kmetovavcom, naj ga ne sejejo pred drugo polovico malega travna do začetka vélicega travna.

„Hohenh. Wochenbl.“

Od goveje kuge na dalje.

Pretekli teden se ni nič slišalo, da bi bilo kje na Kranjskem kako živinče za kugo zbolelo. V Preloki v črnomaljskem okraji, kjer je tukajšni gospod predstojnik vsled c. kr. ministerskega ukaza nakupil za skušnje čvetero goved, sta dr. Bleiweis in dr. Maly ovčjo kužnino cepila tem živinčetom.

Gospodarske novice.

* Nova žitna bolezen. Grojzdni bolezni podobna bolezen se je na žitu prav huda prikazala v južni Švajci in severni Italii. Na klasji se vidi neka črnikasta plesnina, ktera vgnobí zrno. Ker so vidili gospodarji cele njive tako oskrunjene, so jih dali pokositi, da si saj slamo otmejo.

* Oskrbništvo ces. kobilstva v Mezöhegyes-u si je, ker na Ogerskem letos sená ni, naročilo iz Angležkega v majhnih snopičih trdo natlačenega sená, ki se dá lahko prevaževati po svetu.

Zgodovinske stvari.

Lacus Lugens — cerkniško jezero.

Spisal Dav. Terstenjak.

Strabon in Plini omenjata tega jezera v deželi starodavnih Karnov.

Kakor imena druzih vodá, postavimo: Alsa (primeri: Olsa na Koroškem in na Ruskem), Anassus = Anas, fluvius, sansk. anna, voda, Kolops, Colapis Kolpa (primeri: Kolpa Kolpinka na Ruskem), poznamovanja vodá mužnatega sveta, Korkoras = Karka, Korkar, Kerka, die vom Bergnacken herabfliessende, Natiso (primeri ime reke Natiso na Ruskem, sansk. nadi, flumen, Timavus = timav, Sumpffluss), Turrus = Tur (primeri obilne imena rečic: Tur, Turja, Turevka v zemlji severnih Slovanov), Sontius = Sontja = Soča, der in Krümmungen fliessende Strom, sansk. çunth, claudicare, rusk. sutolina, krummer Baumast, slovensko sotska, imena v vijugastih krajih stoječih vasi ali sel itd. so po koreniki in obliki čistega slovenskega početka, tako tudi: lacus lugens — Lugovo (to je) jezero.

Poznamovanja za jezera pri starih Slovanih so vzete iz besed, ktere naravnast izrazujejo pomen jezera; tako: lacus Pelso, methat. pleso = jezero, lacus musianus = muža, muževina, lacus Balaton = Blatno, Blatensko, od blato, Moor, Moos, Sumpf.

Tudi Lug pomenja jezero. Srbščina še ima besedo lug v pomenu: Sumpfrohr, Schilfrohr *) (*Vuk „Rječnik“ s. v.*). Mi pa v slovanščini nahajamo na prikazen, da zeliša rade dobivajo imena po zemljišči, v kterem rastejo. Tako ločje, Sumpfrohr, Schilfrohr, od: lôka, lôčica, staroslovenski palus, muža, sitje, slovaški: sitno, Sumpf. Tako tudi lug, Sumpfrohr, Schilfrohr po lugu Sumpf. Z daljnim tvarivnim sufiksom poznamo: luža, kaluža, was für ein Sumpf, stvarjeno kakor sansk. kumbha, iz ku in ambhas, wie viel Wasser fassend, kamala iz ka in mala, wo einen Flecken habend, kurma, iz ku in urma, wie die Wellen erregend (*glej: Nesselmann v „Zeitsch. für Kunde des Morg.“ II. 98. 99. 100. 102. 103*). Kaluža toraj: Wie viel Sumpf, Morast fassend.

Akoravno srbščina besede lug ne rablja več v pomenu muža, se je vendar rabil ta pomen nekdaj za mužo, ker resnično je, kar učeni Kuhn piše: „dass sobald nur andere Wörter für denselben oder einen nahe verwandten Begriff sich in der Sprache vorfinden, die Voraussetzung dafür ist, dass es einst in der Sprache vorhanden war. (*„Zeitsch.“ IV. str. 82*). Narava cerkniškega in ložkega jezera je že zahtevala to poznamovanje, ker znana je obilnost trstja, ktero v onem mužnatem svetu raste.

Tako imamo zopet novo čistoslovensko ime kot pričo za to, da so Slovenci bili stari Karni, kterih si celó nemški zgodovinarji ne upajo več naravnost imeti za Kelte. Diefenbach (*„Orig. Europ.“ 74*) v svojem najnovejšem delu pravi: „Die Carni (quondam Taurisci tunc Norici Liv. XLIII. cap. 5), die zwischen den Venetern und dem keltisch-illirischen Mischvolke der Japoden wohnen, sind wahrscheinlich Kelten“ in na strani 135. pa zopet zametuje svoje mnenje in piše: „Alle diese Völker (Vindelici, Rheti, Taurisci, Norici) sind, wie wir glauben, aus theils illirischen, theils ligurischen Grundstoffen durch keltische Uebermacht und Mehrheit zu Mischvölkern geworden“.

*) Lug piše Vuk je enako z besedo srbsko rit, Rohr, Röhrig, arundinentum; primeri starovisokonemški: riede, Schilfrohr, Sumpfrohr. Srbi imajo prislovico: „Lasno je djavolu u ritu svirati.“ Pis.

Pustite vendar enkrat grde predsode in spoznajte, kar je po zgodovini, etimologii in mitologii potrjeno, da so bili slovansko steblo Panoni, Karni in Norenci.

Slovstvene novice.

* Prof. Majcigerjeva knjiga o Cirilu in Metodu je že gotova in se bode v kratkem razpošiljala. — Naj se naročniki podvizajo, da prejmejo lepo delo.

* Dr. Prelogova knjiga se bode te dni že začela tiskati.

* Gosp. dr. Vošnjak v slovenski Bistrici spisuje „Poduk o človeku ali kratek razklad človeške anatomije in fiziologije“ kolikor mogoče po domače in mikavno. Cela knjiga utegne obsegati kakih 16 do 18 pôl; pridjane bojo tudi podobe v lesorezih. — Hvale vredno početje.

Nov zemljovid kupčijski in obrtnijski.

Naš rojak gospod prof. dr. Klun bo izdal z gosp. dr. Langom zemljovid na 16 kartah z dotičnim popisom pod naslovom: „Atlas zur Industrie- und Handelsgeographie. Für commercielle und technische Lehranstalten, für Kaufleute und Industrielle.“ Celo delo pride na svetlo v 5 vezkih, prvi vezek že prihodnji mesec ali saj gotovo septembra mesca. Kdor se naroči na celo delo, plača vsak zvezek le po 22 sreb. grošev, toda ni treba naprej plačati; kdor pa vzame le kak posamen zvezek, plača za-nj n. tolar. Vsak knjigar sprejema naročila. Priporoča se pa to delo z dr. Andre-ovimi besedami najbolje tako-le: „Die neue Zeit stellt auch an den Kaufmann und Gewerbsman neue Anforderungen. Die Gemeinsamkeit der Verkehrsanliegen reicht über alle Erdtheile; wer sein Geschäft tüchtig mit Ueberblick und Umsicht treiben will, muss die verschiedenen Länder kennen, ihre Weltlage, ihre Erzeugnisse und Productionskraft, die Völker, ihren Charakter und ihr Staatswesen. Nur dann vermag er die Verkehrsverhältnisse mit Klarheit zu übersehen, einen weiten Gesichtskreis zu gewinnen und mit Sicherheit zu combiniren, wenn er sie im Zusammenhange versteht, in ihr Wachsthum auf geschichtlicher Unterlage verfolgt. Das geographische Element bildet dabei die Grundlage.“ Dobro bi bilo, da bi tudi mi v slovenskem jeziku dobili tak zemljopis in zemljovid.

Lepoznansko polje.

Slava in ljubezen.

Novela.

(Dalje.)

„Kak že je to slučilos?“ — vpraša Marja tiho svojega moža, stojé z njim vred ob postlji Ivanovi. Slabi glas in solzne očí mlade gospé bili so mu dovolj priča, da ne praša iz same radovednosti, ampak iz iskrenega sočutja; kajti z lepim njenim telesom združena je bila dobra, čista, krotka slovanska duša. Kurganov na prijazno vprašanje šepetá mili svoji ženki na uho, kako je po naključbi naletel na ranjenega junaka, kterega plemenito lice je zdaj, obsijano nekoliko po zakriti luči, na veliko veselje Kurganovo in mile ženke njegove pričelo se je nekako oživljati.

Še le čez poldrugo uro dospel je zdravnik Hlestakov. Kakor trdega Rusa stare korenine ga je le zvesto prijatelstvo proti Kurganovu nagnilo, da polotil se je ozdravljanja nesrečnega ptujca. Potem, ko je umni zdravnik opral, spregledal in obvezal rano pod desno ramo Ivanovo, rekel je, da ni smrtne nevarnosti, ako

se bo z bolnikom postopalo, kakor bo zapovedal. Veselo sta mu to obljubila Kurganov in Marja.

Še le drugi dan se je po težkem dvajset ur dolgem spanji nekoliko zavedel Ivan. Celó nič ni vedil, kaj in kako da se je bilo ž njim zgodilo, dokler mu k postelji pristopivši Kurganov ni ob kratkem naznanil, kaki nemili osodi bilo je sinoč zapadlo življenje njegovo. Ivan mu v znamenje najsrčniše zahvale molče stisne roko. Ko pa zavžije nekoliko jedí in pijače, zopet omedlí in popade ga huda groznica. Rana njegova, ki jo je bil dobil poleg Borodina, in ki še ni bila popolnoma prebolela, — za tem bojne težave, ki jih je prestal od onega časa: vse to je mnogo pripomoglo, da je Ivan — akoravno drugač zdrave in močne natore — le silno počasi okreval.

Kurganov in Marja stregla sta mu v bolezni ko brat in sestra. V treh nedeljah je Ivanu toliko bilo bolje, da je mogel sedeti v postelji; prvo njegovo opravilo zdaj je bilo, da je pisal mili materi in predragi Ivanki, naznanivši jima, kje da je in kako da mu je. — Željno je pričakoval odgovora; al pretekel je mesec dni, pa odpisa le ni bilo. Potem je zopet pisal in sicer ta bart ne le materi in Ivanki, temoč tudi Blagajču, — al zastonj! ker tudi drugi mesec je pretekel in pisma le še ni bilo od nikogar . . . .

Zdaj teče tretji mesec . . . . . Ivan se je bil popolnoma ozdravil ter sklenil napotiti se proti domu. K temu gnala ga je deloma ljubezen do svojih ljubih, deloma pa neka skrivna moč, ktere si nikakor tolmačiti ni mogel. Dozdevalo se mu je, kakor bi vsa njegova prihodnja sreča odvisela od urnega odhoda. Težko je bilo sicer Ivanu pri srcu, kadar je pomislil, da treba se bo kmali ločiti iz kroga svojih novih prijatlov. Zdelo se mu je tù kakor domá, zlasti zato, ker je tù vladal tisti patrijarhalni duh, kakor v njegovi domovini; tista gostoljubnost in srčnost, skoraj ravno tisti običaji in vrh vsega sorodni jezik, kterega se je bil v kratkem času popolnoma navadil in kteri mu je zastran krepkosti in miloglasja razun maternega bolj dopadel kakor vsi drugi, ki jih je govoril. Vse to je sicer Ivanu delalo nekako otožnega duha; al kaj je hotel? Prej ali pozneje treba je bilo ločiti se in iti tjè, kamor so ga gnale najiskrenejše zaveze.

Dan odhoda Ivanovega nastopi. Bilo je 28. februarja 1813. Kurganov pokliče enega zmed svojih podložnikov, zvestega, zraven pa zvitega mužika (kmeta) ter mu reče, da mora odpeljati nekega gospoda celó tjè čez mejo rusko-poljsko. Kurganov potem zanesljivemu mužiku tiho razodene, kdo in kaj je prav za prav Ivan ter mu priporoča največo pozornost v tem, da mu prijatla srečno pripelje do odločenega kraja. Mužik mu s kimanjem glave odgovarja, češ, da je razumel gospoda svojega popolnoma in da bo storil, kakor želí. Zakaj je Kurganov tako postopal, ni bilo brez vzroka; ako bi bil Ivan v oni dôbi kakor francozk častnik sam skoz Rusko potoval, brez milosti bi ga bil še vedno na Francoze srditi narod prej ali poslej pobil.

Kmali pride mužik s svojimi sanmi in s hitrima konjičema, prinese seboj popolno obleko kmetiško za Ivana, da namreč preoblečen bolj varno ž njim potovati more. Kurganovu kaj tacega še na um ni prišlo, zato pohvalil je zvitega seljaka pred Ivanom rekoč: „cigana nadnet žid, žida obmanet ruskoj mužik, a už ruskago to mužika sam čert ne provedet.“

Kakor ločijo se bratje, ktere je rodila ena in tista mati, tako slovili so se Kurganov, Marja in Hlestakov od Ivana.

„Zdravstvuj!“ . . . . „zdravstvuj!“ . . . . bile so poslednje besede, ki so si prijatli še iz daljave klicali eden drugemu, z belimi rutami vihraje si srčno slovó, dokler Ivana — zdaj v ruskega mužika spremenjenega — ne zakrije bližnji log. (Dal. prih.)

Kratkočasno berílo.

Arabski pregovori.

Dva se nikdar ne nasitita: ta, ki resnice, in uni, ki bogastva išče.

Ljubezen ljudstva je bolja, kot čast vojaška.

Kdor ti nosi veliko novic v hišo, iznosi ti tudi veliko novic iz hiše.

Nepotrpežljivost v trpljenji je huja kot trpljenje samo na sebi.

Potrpežljivost nosi ključ do veselja, nepotrpežljivost do kèsa.

Ako je tvoj prijatel iz medú, ne povži ga na enkrat; utegne ti še drugikrat koristiti.

Kdor se na vozu tolažbe vozi, ima revščino za tovarša.

Iz šesterih rečí se norec v hipu spozná: on se jezí brez vzroka, govorí nepotrebne kvante, vsakemu zaupa, se preseljuje brez potrebe, se poteguje za rečí, ki mu nič mar niso, in ne vé prijatla ločiti od sovražnika.

Dopisi.

Iz Zagreba 6. julija. ⊙ — Svečanost sv. Cirila in Metoda smo obavili vredno in prav po slovansko veličanstveno. V saboto večer se je zbral ves odličniji svet v národnem kazališču, da se vdeleži sjajnega koncerta, priredjenega po tukajšnem zemaljskem glasbenem zavodu. Vsi prostori so bili tako rekoč natlačeni; v ložah je bil venec najlepših zagrebških lepotic v narodnem odelu; vidili smo v loži tudi iz daljne Rusije tri gospode profesorje: Trajanskega iz Kazana, Jarockega iz Kieva in Potembnja iz Harkova, pa Čeha gosp. prof. K. Ko je presv. ban bar. Šokčević z grofom Jurjem Jelačičem vstopil, ga je pozdravil orkester, sastoječ iz vojničke bande in množine diletantov. Prvi čin iz domače opere „Porin“ od Lisinskega je občinstvo do uzhičenja ganil; razun tega so se najbolje obnesle gospodične Mihićeva in Malingerova v petji, Prešernova pa v deklamacii. Zapeli so pevci tudi slovenski zbor „Naprej“. Malo da ne vse komade so morali opetovati, zato je trpela svečanost v kazališču od pol osme do enajste ure. V nedeljo jutro ob štirih so na novem trgu 101-krat vstrelili in vojaška godba je po mestu budila prebivavce z narodnimi davorijami. Ob 9. je bila vélika sv. maša v stolni cerkvi. Kardinal sam jo je služil v največem ornatu. Dva kanonika sta pela v domačem jeziku epistel in evangeli. Na koru se je tudi pevalo v domačem jeziku. Gospod ban in vse civilne in vojaške oblasti so bile v sjajnih uniformah v cerkvi. Blizo 40 pravnikov zagrebške pravoslovne akademije je imelo z golimi sablami v rokah in kalpaki na glavah častno stražo v sanktuarji in belo oblečene device so držale venec. Ljudstva je bilo toliko privrelo, da je imela vélika cerkev premalo prostora. — Pri obedu v dvorani tukajšne gradjanske streljane so se glasile razne in zlo navdušene zdravice; začele so se z napitnico v slavo slov. apostolov Cirila in Metoda, dobrotnikov vseh Slovanov, ki jo je napil svetli véliki župan Ivan Kukuljević-Sakcinski. Naš gosp. Matija Majar, ki je prišel iz Koroške k svečanosti, se je zahvalil za napitnico Slovencom in je govor svoj zaključil s „živili Hrvati!“ kterim besedam je sledil obči klic „živili Slovenci!“ Prišli so iz raznih krajev pozdravi, tudi iz čitavnice ljubljanske in mariborske. — Popoldan in zvečer je bila ljudska svečanost v nadškofovem vilensko razsvitljenem perivoju Maksimiru. Zagreb

se je bil preselil v Maksimir — vse se je trlo ljudstva vseh stanov. Mnogo je bilo kmečkih ljudí iz okolice, ki so na raznih krajih perivoja popevali in plesali. Delilo se jim je zastonj vina, kruha in mesa. Pri vhodu v perivoj godla je vojaška godba, na otoku razsvitljenega jezera je popevalo društvo „Kolo“ in umetni ogenj je razsvitljal obale. Pevsko društvo zemeljskega zavoda je pelo na visokem, tudi razsvitljenem kiosku. Po jezeru se je gospoda vozila v razsvitljenih ladjicah. Tudi svetli kardinal Juri Haulik in ban Šokčević sta se udeležila do pozne noči veselice v Maksimiru. Ob desetih je bil napovedan ples v dvorani maksimirske gostivnice, pa se je bilo podlepilo, ker g. pravniki niso hteli plesati. O polnoči je bila dvorana prazna, ker so skoro vse gospe in gospodične s pravniki odšle. V Maksimiru so imeli g. pravniki paziti na red. Bili so vsi in forma publica v narodni obleki, opasani s sablami in kosmatimi kalpaki po starem običaji, in uzdržali so tisoče ljudi v najlepšem redu in miru — dalo se je opraviti vse brez policajev. — Nadjali smo se, da bo prišlo kaj več Slovencov na dan sv. Cirila in Metoda v Zagreb, pa razun g. Majarja je bil le še en gimnazijalec iz Maribora, potem pa dr. Simandl iz Samobora in g. Zarnik iz Lužnice, ki je pa skoro vsak teden tukaj. Trgovec M. Krešić je dal napraviti svetinje za uspomenico sv. apostolov Cirila in Metoda, in razprodal jih je v enem dnevu nad 3000. Odbor te veliko lepe svečanosti je izdal prekrasno knjigo pod naslovom: „Tisučnica slovjenskih apostolah sv. Cirila i Metoda“, ktera obsega veleučene in zanimive sestavke, to je: „uvod Iv. Kukuljevićev, — sveta priča o solunkoj brači, slov. apost. sv. Cirilu i Metodu; izpevao Ivan Trnski, — slavjanski dioskuri od P. P., — Kujževan rad sv. Cirila i Metoda od dr. Fr. Račkoga, — Evangelije u slov. prievodu od V. Jagića, — Služba sv. Cirila i Metoda, priobčil profesor M. Mesić z glagolitiškimi pismeni. Darila se je ta krasno vezana knjiga pričujočim gostom.

Iz Šmarske dekanije na Štaj. 12. julija. † — Danes smo sklenili osemdnevno slovesno obhajilo tisočletnice sv. apostolov slovenskih Cirila in Metoda. Veselo je bilo slišati, kako se je 4. julija zvečer pri vseh cerkvah zvonilo in vernemu ljudstvu sveti čas oznanoval. V nedeljo 5. julija je bila v vsaki farni cerkvi slovesna peta maša in ljudstvu se je razlagalo življenje teh svetih mož pri pridigah in oznanili odpustki. Skoz celi teden so bile s sv. blagoslovom maše, pri kterih se je pela pesem o sv. Cirilu in Metodu. Dasiravno je ta teden obilo dela bilo na polji in se žetva ravno začela, so vendar cerkve vsaki dan polne bile, in tudi sakramenta sv. pokore in rešnjega telesa so verni farmanje in farmance obilno prijemali. Ljudstvo je z veseljem kupovalo podobe svetnikov; škoda le, da si ni vsaka farna cerkev omislila veče slike sv. naših apostolov. Ker skoro pri vsaki cerkvi je bratovščina sv. Cirila in Metoda, bi si jo družniki in družnice lahko spravile. Kolikor je nam znano, v šmarski dekanii edina šentjurska in poniklanska cerkva imate sliko sv. Cirila in Metoda. Za šentjursko cerkev je napravil sliko ljubljanski slikar gospod Kurc žl. Goldenstein. V oblakih se vidi sv. Mohor in z veselim obličjem gleda na sv. Cirila in Metoda, ktera sta seme Božje, ki je sv. Mohor prvi pri Slovencih vsjal, osemsto let za njim, zopet obrodovitila in oživila. Sv. Ciril klečé kaže ljudstvu bukve sv. pisma. Črke na listih so cirilske. Zraven njega stojí brat njegov sv. Metod, in ima nogo vprto na raztrešenem maliku Radegostu. Angeljček iz nebes leté njima prinaša palmo večne slave. Kakor čujemo, je g. Goldenstein pripravljen malo posnemo (po 50. kr. eno) napraviti, ako se potrebno število naročevavcev oglasi. Vredno bi bilo, da bi se takošne sličice dajale šolski mladosti za darila na koncu šolskega leta in pospeševale bratovščine sv. Mohora in Cirilo-Metoda.

Krona vseh slovesnost pa je bila gotovo v celi lavantski škofii v četrtek 9. julija na Ponikvi.

(Kon. prih.)

Iz Slov. Bistrice 10. julija. V. — Od vseh cerkev naše slovenske škofije donijo zvonovi in nam naznanjajo tisočletni god naših slovenskih aposteljnov. Pri nas pa je ta slovesnost posebno imenitna bila, kajti zbrali so se naši domoljubni gosp. pevci, in peli so 5. julija v véliki farni cerkvi prekrasno Miklosič-evo slovensko mašo. Zdaj lahno, zdaj krepko so se razlegali in veličastno doneli sladki glasovi v milem našem narodnem jeziku, in vsa ginjena je poslušala zbrana množina umetno petje naših jako in dobro izurjenih gosp. pevcov. — Tudi mi se že pripravljamo za narodno svečanost, ki se bode 3. avgusta v Mariboru obhajala. Nabirali smo denarjev in že oddali blizo 60 gld. čitavničnemu za to slovesnost zbranemu odboru, zares lep donesek iz krajev, po kterih še pred malo časom od narodnega življenja ni bilo ne duha ne sluha. Naši gosp. pevci, ki so nam sv. mašo tako izvrstno peli, začeli so se že vaditi pesmi, ki se bode pela 3. avgusta. Njih vodja je iskreni domoljub, vrli učitelj gosp. J. Kranjc, v muziki skoz in skoz zveden. Njegovemu trudu in njegovi potrpežljivosti gré hvala, da naš pevski zbor je v petji tako dobro vajen, da se mu nobene kritike ni treba bati. Ako Bog dá, skazal se bo 3. avgusta v Mariboru, pa ne samo da bode pri zborih pomagal, on tudi sam za-se misli nektere čveterospeve zapeti. Pa ne le v mestu se pripravljamo na ta dan, tudi po celem okraji na kmete razposlale so se povabila v obilem številu, in od vseh strani se sliši, da tudi iz kmetov jih ta dan mnogo v Maribor pride. Naj bi se vendar po vseh slovenskih krajih razglasila in posvetila važnost te svečanosti. Naj pomislimo, da tisočletnica v Mariboru ni samo slovesnost tamošnje čitavnice, ampak za vès narod naš napravljena, da se zategadel imamo udeležiti Slovenci iz vseh krajev, posebno pa iz spodnjega Štajarskega. Veselimo se že srčno 3. avgusta v Mariboru, kjer se bode narodna svečanost gotovo spodobno in dostojno veličastnemu spominu obhajala. Naj le vsak domorodec svojo dolžnost storí! — Za osnovatelje k slovenski matici je tudi tukaj že več gospodov dostopilo. Podpisi se še nabirajo in se vam bodo ob svojem času poslali. Sicer pa bi vsi radi vedili, kaj se dela v tej prevažni stvari, in zakaj da se tako dolgo ne napravi začasni odbor, ki bi vso reč v svoje roke vzel.*) Ne bodimo zaspani! Čas hití; omika se širi med vsemi narodi; skrbimo, da ne zaostanemo Slovenci.

Iz Materije v Primorskem 3. julija. — Letina dozdaj tù prav dobro kaže, sená je obilno in tudi pšenica, rèž in oves, če Bog hude ure ne pošlje, obeta veliko snopa in plenjatega zrna. Živinska kuga je od pretečenega torka sèm popolnoma jenjala, pa še manj živine bilo bi pocrkalo, če ne bi bila grda trma nekterih zarobljencev višim ukazom na skrivnem vkljub delala. Take ljudí v njih prid podučevati je bob v steno metati ali pa zamorca do belega opirati, toliko več so pa nagnjeni vražam. O tem sledeča prigodba. Zadnjo pretečeno saboto, nedeljo, pondeljek, torek in sredo — celih pet dni — je pod vodstvom dveh tržaških judov več možkih iz raznih sosesk v neki jami blizo Gradišča „zaklad (šac)“ kopalo. Gorele so jim pri omenjenem opravilu, kakor neki mož spričuje, ki se je bil nalašč tjè podal, tri voščene in štiri lojene sveče,

*) Začasnemu odboru se mora vendar že podati saj dobro izdelan načrt matičnih pravil. Ta se izdeluje zdaj; to pa prizadeva dela. Vred.

med tem je en jud zmiraj nekaj iz svojih knjig žlebudral in bedakom trdil, da bo gotovo hudirja primoral, da jim zaželjeni in obilni zaklad izroči. Pa vès ta „hokuspokus“ je bil le gola sleparija, ki je sleparjem žepe polnila, kmečkim bedakom pa mošnjice praznila. Najlepša pa je bila pri tem vražnem delu ta, da je neki župan, namesti da bi bil, kakor se spodobi, kantonski gosposki to sleparijo sporočil, se je je še sam udeležil. Čast mu bodi! — Vi pa, drage „Novice!“ zarisajte to vražje ponašanje v svoje — črne bukve.

Iz Sežane poleg Trsta. Ako si bil, dragi bravec, kadaj v Trstu, naj si je zavoljo kupčije ali radovednosti primorsko mesto in jadransko morje viditi, kaj si pač mislil in želel, ko si potnega obraza po trdem Krasu koračil? Gotovo v hladni senci košatega drevesa se opočiti, — gotovo pri bistrem viru si žejo otolažiti. Pa namesti košatega drevesa našel si le kak pritlikovec, namesti šumečega vira mlako polno mrčesov ali vodnjak slabe kapnice. Gotovo si si mislil: ubogi ljudje, da še požirka dobre vode nimate in ste primorani s tako kalužo zadovoljnim biti! Res dobra voda je neskončna dobrota človeku in živini. Tako se je skoraj po vsem Krasu, najhujše pa v Sežani godilo, kjer so mogli ljudje po 3—4 ure daleč v suši si vode privaževati. Dolgo časa premišljuje gosp. Dragotin Polaj, kako bi se moglo pomagati tej potrebi. Naposled sklene, društvo južne železnice prositi, naj privoli, v namenjeni občni vodnjak vode iz železnice napeljati. Al pri vsaki občni koristni napravi ne manjka nasprotnikov in podpihovavcov. Vendar pri vsem tem neutrudljivi in za občni korist uneti gosp. župan pripravi z lastnimi pa tudi velikimi stroški ne le obilno vode, pa tudi najboljo celega Krasa nakloni vsi Sežani. Slaven spomin ste si blagi gospod župan s to napravo v Sežani postavili; potomci naši Vas bodo še hvaležno za to blagoslovili!

Iz Postojne. (Konec.) — Kar se nam je uni dan očitalo, da nimamo še nobenega slovenskega popisa postojnske jame, ni imelo popolnega vzroka; že je tudi tak popis odmenjen bil, pa vsega ni mogoče ob enem. Letos se je bolj popoln naredil nemški popis, in izdal tudi italijanski; če se komu to napak zdi, naj pomni, da v nekterih potrebah se ptujcom tudi drugod poprej streže kot domačinom. K letu upamo, da tudi slovenski popis naše jame ne bo se več pogrešal. — V prejšnem dopisu sem omenil, da za notranjske ukaželjne mladenče se nahaja premalo podpore, če so revnega stanú; vendar pred kratkim se nam je oznanilo ustanovilo za dijaka kake gimnazije, ki je rojen na Notranjskem, in sicer od straní, ki bi ne bil kdo mislil. Gospod France Šabac, ki je v mladih dneh živel na Kranjskem in je podporo našel pri premožni dobrodelni hiši, je pa umrl leta 1858 v Gradcu, on je iz hvaležnega spomina na vžito dobroto zapustil metalično obligacijo za 1000 gold., da bi iz obresti vsako leto dobival po 50 gold. priden dijak, ki je rojen na Notranjskem ali v nekdanjem postojnskem okrožji, pravica dijaka izbrati za ta dobrotni vžitek, pa je izročena postojnskemu dekanu. To je nekak začetek, utegne za tem še kaj priti. Slišal sem premožnega gospoda iz teh strani domačega, da ima tudi namen, pred ali potlej napraviti nekaj dijaških ustanovil; dobro bi bilo, da bi ta gospod ne odkladal dolgo dobrega namena; več dá, kdor hitreje dá. — Ker govorim o šolskih dobrotnikih, ne gré molčati o dobrotnem oskrbniku ali krajnem nadzorniku postojnske glavne šole; to je gosp. Andrej Gottsberger, tukajšni lekarnik. Njemu je bila šola vedno pri srcu, čeravno je bil za nekaj časa odstopil od njenega oskrbništva; njegovo dobrotno podpiranje je zlasti pripomoglo, da se je dekliška šola že to leto začela. Tudi pri drevesni šoli je on dober pomočnik, kot je sploh prijatel šolske maldosti; to je kazala tudi veselica, ki jo je uni dan v spomin sv. Alojzija na prostoru drevesne šole bil napravil pridnim učencom in učenkam.

Podsoviški.

Iz Semiške dekanije 6. jul. A. J. — Pred malo časom so dobili v Dragatuš nove orgle, ktere so bile 28. junija dodelane, poskušene in posvečene. Vsi glasovi prav lepo pojejo, zlasti pa posavna hvali svojega deleč znanega mojstra Franceta Dev-a, ljubljanskega orglarja, kteri zopet zasluži očitno pohvaljen biti. Očitna pohvala in čast pa tudi vsem farmanom, kteri so si, dasiravno so revni, tako lepe orgle napravili, posebno pa bivšemu ondašnjemu župniku gosp. Janezu Šuller-ju, ki so si pri tej reči jako veliko prizadevali.

Iz Rakovnika 3. jul. D. Ž. — Letošnja letina nam obeta jako obilno žetev; žita so tako lepe, kakor že dolgo niso bile. Posamesno ječmenovo klasje sem štel in naštel sem v enem klasu do 48 zrn; večidel ga že mlatijo. Rèž in pšenica ste tudi posebno plodovitnega klasja, in obetate, če nas kaka huda ura ne zadene, bi rekel najmanj deseterega povračila. Trta je lepo odcvetela in grojzd pri grojzdu nam obeta, da se bodo tudi vinogradi z bogato trgatvo hvalili, ako Bog čez nas kake uime ne pošlje, in v malo trenutkih naše nade ne podere. Sená smo še precej nakosili in ni se bati, da bi se nam taka godila, kakor madjarskim posestnikom, da bi namreč živino od hiše poditi mogli zavolj pomanjkanja krme. Se vé, da nam Božja roka lahko strašno govejo kugo pošlje, potem bi imeli mnogo klaje pa malo živine. Pa hvala Bogu, dosedaj še ni duha ne sluha od te strašne morivke pri nas. Tudi sočivje dosti dobro kaže. Edina naša skrb bo tedaj ajda, podlaga slovenskega kmeta, ktero bomo začeli valje po strneni žetvi sejati; Bog daj o setvi saj nekoliko dežja. — Povedati vam moram tudi, da imamo v naši okolici pridne gojitelje sviloprejk, ktere so se letos posebno dobro obnesle. Najizvrstnejši med njimi je pa domoljubni gosp. grof Barbo; seme njegovih sviloprejk na Laškem posebno obrajtajo. Mešičkov ali kokonov je letos še nekaj čez tri cente pridelal. Krme ima obilno in dobre, da še druge svilorejce ž njo zaklada. Ker misli prihodnje leto 1864 rejo sviloprejk na svoji grajščini na Dobu še bolj razširiti, bo po domačih časnikih naznanil, in ob času krmljenja svilnih črvičev tri ali štiri pridne kmetiške fante v šolo vzel, jih praktično sviloprejke rediti učil, in jim za čas reje hrano (košto) dajal, in tako djansko pomagal, da se ta za našo deželo tako koristna reja sviloprejk, kolikor toliko na višo stopnjo povzdigne. Slava vrlemu gosp. grofu za tako ljudoljubno in blago misel! — Tedaj pa še eno žalostno novico, ktera se je te dni na nekem klancu med Zatičino in Št. Vidom pripetila. Vozaril je neki voznik iz Škarlevega domá sol iz Trsta. Mož na svojem vozu sladko zaspí, in ne misli, da je na dolenski cesti, kjer je obilo majhnih in večih klancov. Naenkrat zasliši strašen ropot, in joj! voz se drví ko blisk po nekem strmem klancu navzdol, podere in zmečka v hipu oba sprednja konja, tudi mož se z voza prekucne, bil je pa vendar tako srečen, da je še o pravem času odskočil. — Škoda mu je najmanj 500 gold., ker oba konja sta bila mlada in posebno dobrega plemena.

Iz Višnjegore. Zadela je tudi grozna nesreča že od nekdaj revno višnjagorsko faro. Potolkla je toča vse čisto popolnoma, 4. dan tega mesca med 4. in 5. uro popoldne. Privlečejo se od večera sivočrni oblaki, kteri se sučejo in premikajo zdaj sèm zdaj tjè, že smo mislili, da se nas bo hudo vreme ognilo, kar pritisne savska burja, zmede oblake, ker začne padati redka pa posebno debela toča, ktera pa kmali pojenja, mislili smo, da s tem je izpustila pri nas svojo togoto. Kmali pa začne

grmeti, šumeti in treskati, toča vdari spet tako debela in tudi drobneja, tolče, mlati tako neusmiljeno, tako, da popolnoma pokončani so ne le samo žita, ampak tudi vsi drugi sadeži in sadje. V Višnjigori ni nobene strehe brez škode ostalo. Blizo Zatične je trešilo v neko poslopje, ktero je naglo pogorelo. Višnjagorski.

Iz Ljubljane. *(Svečanost o dvajsetletnici „Novic).* *) Čitatelji našega vrlega „Naprej-a“ vejo, da rodoljubni g. Miroslav Vilhar je izprožil misel, naj se gosp. dr. Bleiweisu v spomin 20letnega vredovanja „Novic“ izročí spominek. Misel njegova ni ostala prazna ideja; kmali se začno stekati dnarni doneski in ustanoví se odbor iz 8 domoljubov, kteri zedinjeni z g. Vilharjem dovršijo to idejo, in — kakor spominek kaže — tako izvrstno lepo, da le en glas je o krasni ideji, mojstrsko izpeljani. Da pa pri tej priliki se tudi slovstvo naše obogatí z novim plodom „slovenskega uma in dlana“, je odbor sklenil, naj se izdá tudi knjiga spomenica (album), za ktero je g. Vilhar že mnogo lepega gradiva nabral, ki ga bo vredil naš g. Levstik, s kterim se pač moremo ponašati, da tira kolo slovenske slovnice vrlo naprej.

Naj popišem zdaj enmalo bolj na drobno krasni spominek, kteri bi se res odlikoval v vsaki razstavi.

Vès krasni tintnik je iz debelega srebra, na štiri ogle delan, samo, da je pri straneh zavkrožen in zadej precej daljše memo spredaj, stoječ na štirih, pod-se zasuknjenih nogah, da je $2^1/_4$ palca visočine od tal, na ktere postaviš tintnik, pa do njegove, mizi podobne ravnote. Na vsaki nogi se bliska po šest, od zgorej doli čedalje manjših rubinov, nad kterimi so grbi, pozlačeni, in sicer: štajarski, koroški, primorski in goriški; kranjski pozlačeni grb je pa spredaj, v sredi prednje dolžave; držite ga podobi dveh sedečih genij od kterih se razprostirajo lepe arabeske ob robu vsega tintnika. Na tintnikovi planjavi sti dve školjkama podobni, pozlačeni, do 4 palce široki in tudi enoliko dolgi globeli za sipo; za vsako globelo pa stojí srebrn stebriček, $^5/_8$ palca visok, zavrezan, da se va-nja lehko položí peró. Zadej na tintniku v sredi zadnje dolžave na $1^1/_3$ dolzem stalu sedí iz srebra ulita, čisto bela, 5 palcev visoka Slovenija, v desnici držeč sulico, z levico opirajoč se na pozlačeno pismo, na kterem so vrezane besede: „V spomin dvajsetletnega vredovanja „Novic“ Slovenci na Kranjskem dr. Janezu Bleiweisu 5. julija 1863.“ Na vsaki strani Slovenije so zopet lepe arabeske in potem na vsacem oglu ena steklena, rudeča, 2 palca visoka posoda na osem robov. Ti dve posodi stojite vsaka v svoji, tudi osmorobni globeli, ki je okrožena s srebrno, palca visoko ograjo, in imate vsaka svoj srebrn, tesno zapirajoč, lepo okrašen, stolpu podoben, $2^1/_4$ palca visok pokrov. Tintnik je spredaj od noge do noge 11 palcev dolg, na sredi ima $11^1/_2$ palcev dolžave, od zadej pa od noge do noge 13 palcev, in širok je 9 palcev. Pero je dolgo vse skup 8 palcov, in ima držalo iz lepe slonove kosti, po kteri se ovija izrezano lavorjevo perje z jagodami. Na zgornjem koncu je srebrna, špičasta kapica, pod ktero je 6 lepih, okoli držala se vrstečih rubinov; tudi zdolej se blisketá 6 rubinov prav nad srebrno tuljavo, v ktero je vtaknjeno pero iz zlata narejeno z ostjo demantovo. Naredil je gospod Jožef Walter v Schwäbisch-Gmündu to okusno, res mojstrovsko delo, kteremu se čudi vsak, kdor ga je vidil.

5. dan julija je bil odločen, da se gosp. doktorju izročí spominek, in sicer v čitavnici s slovesno „besedo.“ Čeravno je kazal gorkomer še na večer čez 20 stopinj toplote, bila je vendar dvorana tako polna, da se je vse trlo; snidla se je iz Ljubljane in okolice ljubljanske, pa tudi od bolj oddaljenih krajev množica obila domorodcev in domorodkinj mnozih stanov, tudi kmetiških gospodarjev iz okolice cerkniške; celó četvero poslancev je prišlo iz Tržaškega, izmed kterih je bil g. Jan. Nabergoj iz Proseka govornik. Poveličali pa so slovesnost nocojšno še posebno telegrami iz Českega od gg. Palackega in Rieger-a, iz Zagreba, Dunaja, Trsta, Gorice in Celja in sestavek „Pozorov“, ki ga je od konca do kraja zboru prav navdušeno bral ljubljeni naš gospod dr. Etbin Costa.

Predno predsednika namestnik, visokospoštovani gospod prof. dr. Vončina izroči dr. Bleiweis-u spominek, nagovorí ga z besedami, ki prišle iz srca so segle vsem v srca, tako-le:

„Blagi gospod doktor! Dvajset let je preteklo, kar ste se lotili slovenskega peresa z blagim namenom spijoče moči buditi in zbirati razkropljene, da bi tako z združenimi močmi v občni prid svojega naroda obračali obile izkušnje na obširnem polji kmetijstva, na polji gospodarstva in obrtnosti, pa tudi skrbeli za omiko milega maternega jezika. In če o prvi stopinji na polji tako važnega in zanimljivega početja svojih očí niste mogli obrniti brez vse skrbí v megleno prihodnost, kako pač vam mora srce igrati in kipéti polno čistega veselja, ko zdanji čas, ko se današnji dan ozrete v jasno dvajsetletno minulost! Koliko lepega in drazega blaga, ne samo za domače, ampak tudi za unanje, za splošno gospodarstvo in obrtnost, koliko lepega blaga za zgodovino, za jezikoslovstvo in lepoznanstvo, za slovensko književnost sploh se je v dvajsetih letih naneslo in nabralo v „Novice“, kar ostane naloženo in shranjeno v predalih tega narodnega hrama za vse prihodnje čase! Pa Vi niste samo postavili hrama v prid in povzdigo domače vsakoršne omike in izobraženosti v svojih „Novicah“ slovenskemu narodu, ampak sezidali ste tudi z „Novicami“ ognjišče v ohranitev, povzdigo in oliko narodnega duha, v ohranitev goreče ljubezni do ljube domovine. Sami popolnoma zvesti in udani svojemu narodu, sami vsi navdušeni od ljubezni do svoje domovine ste vi, častiti gospod doktor, s svojimi „Novicami“ bili narodu vodnik v dvomnih, viharnih časih, ter ste tako skrbno in previdno, kakor srčno in neprestrašeno odvračevali vse napade in nevihte, in neutrudno skrbeli, da ni ugasnil ogenj tiste prave čiste ljubezni do domačega, narodnega duha in življenja, ktera s tem, da svoje ljubi, varuje in brani, tudi, kar je tujega, vedno spoštuje toliko, kolikor je samo na sebi spoštovanja vredno. Zato Vam je pa tudi gotova ljubezen, hvaležnost in udanost slovenskega naroda, kteri, da si te hvaležne ljubezni tako šumeče ne razglasuje in je v djanji primerno razodeti ne more, vendar dobro vé in čuti, koliko njemu, koliko domovini veljá imé — Bleiweis. Po vsej pravici tedaj smete polni veselja, polni hvaležnosti do Boga s svojimi „Novicami“ v eden in dvajseti tečaj prestopiti; po vsej pravici se tega vašega veselja želé udeležiti nekteri izmed tistih rodoljubov in vaših prijatlov, kteri vaše previdno in doslednje ravnanje prav zato še posebno cenijo, ko dobro znajo, da zvestoba — zvestoba do Boga in do cesarja, zvestoba veri in državi — doslej Slovencu ne gane, dasitudi hrast se omaja in hrib, dokler Slovenec zares Slovenec ostane, dokler se on ne izneveri niti maternemu jeziku niti narodnosti sploh. Da bi Vam ti vaši prijatli in rodoljubi svoje hvaležno ve-

*) Ko so „Novice“ v poslednjem svojem listu izrekle zahvalo za preveliko čast, ki se jim je skazala 5. dne t. m., so obljubile kaj več povedati o tem dnevu, ki jim je veličasten zgodovinsk dan. Naprosilo je tedaj vredništvo drazega prijatla, naj popiše to večernico čisto objektivno, kakor se spodobi listu, kterega je zadevala slovesnost, in pové brez vsega druzega, le kar se je godilo, kolikor mogoče, na kratko, in kdo je začetnik bil nam neprecenljivega spomina. Vred.

selje in svoje spoštovanje nekoliko vsaj v djanji očitno pokazali, Vam poklanjajo sicer majhno ali pomenljivo darilo, ktero prav danes, ko se očí katoliško-slovanskega svetá proti tisočletnemu krščanskemu Velehradu obračajo, v njih imenu Vam izročiti je meni častna in vesela naloga. Naj Vam tedaj to srebrno pisno orodje s zlatim peresom, ktero prejeti in ohraniti blagovolite, ostane zmirom živo izpričevanje tiste goreče želje, ki jo vsi globoko čutimo, želje namreč, da bi obrodilo Vaše, v preteklih dvajsetih letih toliko rodovitno pero še dalje tudi v čast Božjo, v blagost naše mogočne Avstrije, in v duševni in materialni prid slovenskega naroda obilo obilo blagá, ktero se ne more plačati po svoji pravi vrednosti niti s srebrom niti z zlatom. Bog Vas ohrani še mnogo let krepostnega na duši in telesu, Bog daj, da kakor danes, tako tudi v prihodnji, o drugi dvajsetletnici s hvaležnim, veselja polnim srcem Vam bi klicati mogel: Slava Vam!"

Gosp. dr. Bleiweis, kteremu se je na obličji vidilo, kar je vrelo v prsih njegovih, poprime zdaj besedo in se zahvaljuje tako-le:

„V srce ginjen prejemljem iz Vaših rok blagi gospod doktor, prekrasno darilo, ktero mi darujete v imenu domoljubnih prijatlov in prijatlic. Kakošni občutki stresajo v tem slovesnem trenutji moje srce, ne morem povedati s preubogo besedo. Občutki so neskončnega veselja, občutki so presrčne hvaležnosti, pa občutki tudi neke sramežljivosti. Rekel sem: občutki veselja, — in kako bi mi srce ne igralo od veselja, ko vidim, da se mi izkazuje tolika čast preslavnega društva, na ktero se ponosno ozira domovina, — občutki hvaležnosti, rekel sem dalje, in kako bi se mi srce ne topilo v tem občutku, ko vidim, da se me tako prijazno spominjate; — občutki neke in res velike sramežljivosti — rekel sem — in kako bi se ne čutil vsega potrtega, ko vidim, da tako cenite moje majhne zasluge, da mi darujete spominek, ki bode meni in vsi moji rodovini vedno neprecenljiva svetinja, — ko vidim, da ste se danes le-sem potrudili samo zarad mene, in napravili tako častito svečanost, ki se bode odlikovala s krasnimi pesmami, krasnimi govori. Slavni zbor! ko vse to vidim, pa vém, da je vse meni namenjeno, pač lahko veste, kako mi mora biti pri srcu. Ne zamerite tedaj, ako mi v taki stiski izmanjkuje besede, ki bi Vam razodela, kaj zdaj čuti moje srce. Naj prejme tedaj častiti gospod, ki je početnik današnje svečanosti, pa častiti odsek, ki mu je pomagal, — naj prejmejo vsi, ki se me tako ljubeznjivo spominjajo, le ob kratkem zagotovilo, da ta dan, kakor vsi tisti dnevi, ko so me tako ljubeznjivo počastili naši bratje iz raznih slovenskih in južnoslovanskih okrajin, stojí s zlatimi črkami zapisan v pratiki mojega življenja.

Darujete mi danes dragocen spominek za dvajsetletno delavnost pri „Novicah". — Dvajset let — res veliko let; res tudi, da sem velik del svojega življenja v tem času žrtoval temu poklicu dan na dan; al brez pomoči toliko domoljubnih prijatlov po vsem Slovenskem kaj neki bi samec bil opravil? Zato, ako bi se dalo iz zlatega peresa, ki mi ga danes darujete, peresce za perescom izpuliti, podaril bi jih vsem pripomočnikom, ki še živé — tistim pa, ki počivajo že v črni zemlji, položil bi peresce vsacemu na grob, ter rekel: *„Ná svoj delež! Domovina se te hvaležno spominja. 5. dan julija 1863. leta."*

Ker se slaví danes „Novicam" dvajsetletnica, mislim, da vam utegne, slavna gospôda! biti všeč, ako vam iz njihove zgodovine podám nektere črtice. — Ko so zamrle Vodnikove „Novice" že leta 1800, po štiriletnem življenji, ker ni bilo ne pisateljev, ne čitateljev, potem ni slovenski narod imel nobenega slovenskega časnika več — smrtna tihota je kraljevala po mili domovini, dokler niso naše „Novice" zopet iz groba vstale, in 5. julija mesca 1843. leta zagledale belega dné. Njih rojstvo je bilo silo težavno — rojevale so se nad 3 leta. To je bilo pod Sedlnickim. Gospod Blaznik jim je hotel mati biti 1841. leta; al ni mu šlo po sreči. Izskušal je več potov, klical je težkemu porodu na pomoč več babic: obrtno družbo, kmetijsko družbo — nazadnje je ta morala še na pomoč poklicati presvitlega nadvojvoda Ivana. Prišla je potem iz Dunaja dovolitev 10. februarja 1843. leta, in sicer tako, da g. Blaznik bodi založnik „Novicam", al kmetijska družba da mora imenovati odgovornega vrednika, podati c. k. viši policii na Dunaji na drobno izdelan program, in po programu dva lista „Novic"; za cenzorja je bil izvoljen rajni Ivan Vesel, takrat svetovavec c. kr. kranjske deželne vlade. — Ko so šle „Novice" k porodu, tadaj sem jaz bil še na Dunaji. Naprosila je bila družba gosp. dr. Orla, odbornika kmetijske družbe, naj bi delal začetne priprave. Od nekdaj domoljubni mož se je rad udal temu poslu, in nabral je bil mnogo gradiva za prvi začetek. V tem času pridem jaz iz Dunaja v Ljubljano za profesorja. Kmetijska družba me izvoli za tajnika, in ker v tajnikov opravek spada po pravilih vredovanje vsega, kar družba v tisku dá na svetlo, izročila mi je vredništvo lista „Novic", gosp. Malavašiča pa je za plačilo najela za tranzlatorja, ker tačas, gospôda moja! bilo je še celó malo slovenskih pisateljev: največ je bilo vsega treba še le iskati in prestavljati iz drugih jezikov. Ni tedaj čuda bilo, da z velikim veseljem, pa tudi z enólikim strahom sem prevzel vredništvo. Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik. Družba je bila dala natisniti 500 iztiskov. Prvi list je bil prišel na svetlo 5. julija 1843. leta; tedaj prav danes je 20 let. Stopil je bil pohleven na dan; al kmalo je bil našel obilo prijatlov, tako, da se je bilo že druzega četrtletja natisnilo 800 iztiskov. Pozdravili so bili naš prvi list naši bratje na Štajarskem s posebnim dopisom, kterega nam je pisal slavni gosp. Anton Krempel iz Radgone. To je bil prvi sestavek z novim pravopisom. „Novice" so takrat pisale, kakor se je pisalo še skoraj vse, z bohoričico. Nagovarjali so me sicer nekteri, za slovenščino zeló uneti gospodje bogoslovci, naj brž iz početka vse „Novice" začnem pisati v novem pravopisu. Dobro sicer sem vidil predstvo novega pravopisa; al nisem si upal; še mi je po ušesih bučala silna abecedna vojska leta 1833; bal sem se nove vojske, in ž njo pogube mladega časnika. Kaj je bilo tedaj storiti? Nič druzega si nisem mislil, kakor: „in medio virtus", to je po naše: „v sredi, v zlati skledi." Kdor mi je poslal kak sestavek v novem pravopisu, sprejel sem ga tako, — kdor v starem, natisniti sem ga dal tako. In rastlo je število novega pravopisa od mesca do mesca bolj, tako, da leta 1844 je bilo že veliko spisov v novem pravopisu, leta 1845 pa že toliko, da sem leta 1846 že mogel popolnoma slovó dati bohoričici, in čisto vse tiskati v novem pravopisu. Tako sem vpeljal novi slovenski pravopis brez vsega prepira, brez vse vojske. Pisano so gledali sicer to početje nekteri protivniki, in prvikrat sem bil tačas razglašen za „panslavista"; pa ni čuda, kajti ta pisava — kdo bi mislil — je celó še dandanašnji nekterim visokim gospodom trn v peti! Tudi našega velikega slavista Kopitarja sem imel v tem za nasprotnika. Pisal je družbi, ki mu je pošiljala „Novice" in prosila ga pomoči, 10. oktobra leta 1843, sicer celó prijazno pisemce, v kterem pa vredništvo svarí, naj se ne udá „gajičici". Ker to pismo še nikoli ni bilo razglašeno, naj ga vam naznanim danes, ker vse, kar je Kopitarjevo, gotovo je zanimljivo.

Tako-le se glasí v slovenskem prevodu: „Visoko častita družba! Senectus ipsa est morbus.*) To in pa čedalje krajši dan, od kterega mi ostajajo sami nerabni odrezki, da ž njimi po svojem gospodarim, če tudi molčim o druzem neogibnem nadlegovanji, naj me izgovarja, da moram tako pozno izrekati predolžno zahvalo za častito pismo vaše družbe in za priloženo darilo zanimljivega dela (Bukev za kmeta) gospoda dr. Bleiweisa. Iz srca srečo voščim družbi zarad uspeha njenega časopisa, ki je presegel celó njeno upanje. Zato se pa vredništvo še veselejše z največim pridom lahko pečá s početjem, kterega se je tako nadepolno lotilo; kadar se privadijo bravci, potlej jim bode ta časnik tako potreben, da ne bodo mogli prebivati brez njega. Kar se mene tiče, za zdaj pač ne morem dajati sestavkov; al vendar sem si prihranil to, da morda poznejše tudi prinesem svojo domovinsko drobtinico. Toda nepotrebno bi bilo dajati meni poseben list, ker lahko berem tistega, ki se mora pošiljati dvorni knjižnici. Iz 6. in 10. lista vidim, da Gajevci, ktere je same prevaril (!) njihov apostel, hoté tudi še druge prevariti (!!), kakor da bi na pr. tudi Poljaci itd. pisali tako, kakor on. Vsega tega ni troha resnice. Metelkova naredba je enostavnejša, toda nima starinske lepote drugih latinskih črk, v čemur je celó Dainko nekaj boljši. Gajeva novota ima dve načeli: 1) češki letajoči × ck nad vrstico, 2) pa vendar **lj, nj, dj**; Sakcinski celó **tj** za **ć**, toraj ni čisto novočeška, pa tudi ne čisto novič sestavljena. V nekterih namerah se nestopljeno glasé: **lj, nj, dj, tj**, kakor v našem: bratje, ljudje itd. — Dokler toraj ne bode polnega latinsko-slovanskega abeceda, dotlej je boljše, da ostanemo pri stari sestavi, ki ni pomanjkljivejša od nove Gajeve. Tako delajo tudi Poljaki; Čehi so pa sami v novem vretji. Al dovelj tega... Družba bode na dobro kmečko pratiko mislila, če ne letos, pa vsaj potlej; Nemci in tudi celó Francozi imajo v tej reči izvrstne izglede. Poprejšnje pismo sem od družbe prejel — v Rimu, od koder sem toraj le po druzih mogel izkušati ustreči njenim naročilom. Prosim visokočastito družbo, da mi dovoli moje neizmerno spoštovanje in udanost.“

Na Dunaji 10. oktobra 1843.

Knjižni váruh Kopitar.

Ker je visokoučeni Kopitar v glasoviti abecedni vojski se zeló strasten kazal, nisem mu verjel, kar je pisal zoper gajčico, vendar pa je to pismo nekoliko brzdalo prehitro postopanje v novi pisavi, tako, da še le čez dve leti in pol sem slovó dal bohoričici popolnoma. — Tako je preteklo leto 1843, — prvo leto „Novic.“ Bilo je zanimivo tudi o tem, da smo storili prvo stopnjo v literarno vzajemnost slovansko.

Leto 1844 bilo je važno za „Novice“ naše in še posebno za pesništvo naše. Njih Veličanstvo cesar Ferdinand so bili vzrok temu. Oktobra mesca prišel je presvetli cesar iz Gradca potovaje v Trst tudi v Ljubljano. Koseski napravi pesem, v kteri Slovenija presrčno pozdravlja ljubljenega cara. Oj, to je bila veličastna pesem! V nji pa je pesnik naš tudi prvikrat izustil ime „Slovenija“, pa čeravno smo bili pod cenzuro, ni se spodtikovala nad imenom tem, ktero je še dandanašnji spodtikljej marsikomu. Klasična pesem izbudila je pozornost vseh bravcev; navdušila je zlasti mladost našo tako, da odsihmal in ko je sledilo še več Koseskovih pesem, se je res začela nova dôba poezii slovenski. V šolsko mladež je segla kakor plamen, da je začela zdaj še le prekrasne Prešernove in druge pesmi v „Čbelici“ marljivo prebirati, sama pesmice zlagati in množiti slovenski parnas.

*) Že sama starost je bolezen.

Leto 1845 zopet je bilo — pa o drugi národni zadevi — imenitno nam leto. Glasila se je slovenska beseda že prav krepko po „Novicah“, ktere so, razun poljedelstva, obrtnijstva in druzih znanstvenih rečí, začele že tudi obdelovati národno polje v krajepisnih in narodopisnih sestavkih, — al v javnem življenji molčala je še slovenska beseda. Kar mi 27. juni ponudi lepo priliko, da se je prvikrat v vélikem zboru začul slovenski govor. Meščani so bili na strelišču svojemu visokocenjenemu županu Hradeckemu na čast napravili petindvajsetoletnico njegovega županovanja; poklonili so mu krasno srebrno čašo. Ko zaslišim, da tudi z nemškim govorom bojo slavili ta dan, mislim si: zakaj pa ne tudi s slovenskim, ker ravno domoljubni Hradecki se je med odborniki kmetijske družbe najkrepkejše poganjal, da bi se ustanovile „Novice“. Nagovorim tedaj svojega prijatla dr. Prešerna, da zloží slovensko pesem za to svečanost; kmali je mojster v poezii dovršil lepo pesem, ki jo hranujejo „Novice“; — nagovorim gosp. Lovro Tomana, takrat še dijaka v 6. gimnazijalnem razredu, naj bi jo govoril na strelišču; brž je bil za domovino vès goreči mladeneč pripravljen stopiti na javni oder — in tako se je 27. junija 1845. leta prvič v slovesnem javnem zbirališču slišala slovenska beseda s tako glasno pohvalo, da se je radosti zibala dvorana. Z glavo so majali samo tisti, ki so vidili v tem slovansko „demonštracijo!“

Leta 1846, ko sem vidil, da „Novice“ čedalje bolj segajo v narod, in ž njimi se oživlja ljubezen do naroda in jezika, smo storili korak dalje; pripeljal sem slovenske pesmi na oder gledišča ljubljanskega s pomočjo starišega gosp. Mašeka. Oj, to je bil 14. svečana plosk in ropot, da se je gledišče treslo, ko so se pele štiri pesmi: „Zadovoljni Kranjec“, „Dolenska“, „Moj spomin“ pa „Železna cesta.“ Gospodje pa, ki nikakor niso mogli verjeti, da je to bilo čisto naravno nedolžno veselje po dolzem molku domače pesmi, podtikali so mi, da sem podkupil ljudí na galerii. „Panslavizem“ — to se vé, da je bil zdaj po njih mislih še bolj gotov. To leto bilo je tudi, ko je rajni domoljubni profesor Martinak, kterega kakor tudi nepozabljivega rajnega prof. Kersnika so dijaki kot svojega očeta spoštovali, prosil kmetijsko družbo, naj, ker dijaki tako radi beró „Novice,“ 4 razredom više gimnazije podelí po troje iztisov brez plačila. Družba rada to storí, kar je prosil profesor že takrat, česar zdaj marsikteri profesor ne bi storil po nobeni ceni.

In tako so napredovale „Novice“ s svojimi izvrstnimi dokladami Vertovcevimi od leta do leta, da prišlo je 48. leto, ž njim pa znani viharni časi. Zmerne, kakor so vsikdar postopale, bile so tudi ta čas; branile so svoje svetinje domače, podučevale narod naš, naj se vêde v vsem na poti postavni; za Frankobrod sicer niso hotle nič vediti, al toliko bolj so povzdigovale zastavo avstrijansko, in z dobro vestjo lahko rečemo, da Slovenci smo vseskozi verni ostali svojemu cesarju, ko je krog in krog vihrala črna vojska. Zasluge „Novic“ kakor „Slovenije“, „Danice“ in vseh slovenskih časnikov bile so za Avstrijo tako očitne, da jih je tri leta pozneje v „zlate bukve“ zapisal sam vladni „ljubljanski časnik“. Vodílo jim je vedno bilo beseda sv. Pavla (Tim. 5. 8): „Ako pa kdo ne skrbí za svoje, domače, ta se je odrekel veri, in je huji od nevernika.“

Naj sklenem s temi črticami zgodovino „Novic“, ker predalječ bi me peljalo, ako bi segal še dalje. Kažejo nam te male črtice, da „Novice“ so bile iz začetka res celó nježna, slaba sadčica; al izrastla je iz zdravega in rodovitnega semena; zato pa so ji bile tudi vejice kmali čvrste, popja polne. Strah izprva:

ali pač njene korenine po vseh straněh najdejo prhke in rodovite zemlje, in ali ne zlezejo v suh pesek ali v trdo skalovje in tako ne usahnejo, — izkazal se je kmali prazen strah. Po vseh okrajnah Slovenije, pa tudi še po drugem slovanskem svetu našle so „Novice“ milo zavetje. Marsikako britko uro sicer so morale iztrpeti, — al dosti dosti veselih so tudi učakale, — najveselejša pa jim je ta — današnja!

Darovali ste mi danes dragoceni spominek — tintnik s peresom. Kaj nek pomenja to darilo? Mislim, da ž njim mi hočete reči: „še piši!“ — Res častno in mikalno je to vabilo, toda nevarno tudi posebno današnji, kakor skušnje učé, vendar da se vreden izkažem Vašega spoštovanja, vreden Vaše ljubezni, izpolnjeval bodem, česar želite, dokler bodem živel in mogel. Še bodem pisal, ako Bog dá, na korist domovini!

Gospod dr. Lovro Toman, ki ga je prijatelstvo srčno pripeljalo iz Dunaja v Ljubljano, dokler državni zbor praznuje, stopil je zdaj do spominka in z gorečo besedo navdušenega govornika razložil je domorodni množici pomembo spominka blizo tako-le:

„Dovoli, mili vodník naš, da te v imenu vseh tvojih pričujočih in nepričujočih prijatlov nagovorim pa nekoliko besedic izustim o pomembi darila naroda našega do tebe. — Narod, ki spoštuje svoje možove, spoštuje samega sebe; narod ne daruje drugače, kakor za zasluge in ceni le vrednost pravo. Da ti narod, ki te je, ko se je Avstrija naša prerodila v ustavno državo, predlanskem v treh okrajnah volil za zastopnika svojega v deželnem zboru, daruje danes spominek, to je znamenje, da si ga zaslužil s svojimi tolikoletnimi rodoljubnimi deli. In glej! kak spominek in kake pomembe! Dobiš zlato peró. Zlato, ki se je topilo in čistilo v ognji, tako, kakor tvoje srce je skušeno v mnozih težavah. Pa ne zadosti to; na osti peresovi je vdelan demant, trd in trden, ojster in stanoviten, da kar bodeš zapisal ž njim, prebode si pot v srca in ostane trdno zapisano za veke v bukvah izobraževanja narodovega. Glej! rudeče hranišče za tinto pomeni, da tvoja beseda goreča hranuje v sebi krv tvojega srca, ki jo podajaš narodu, ki jo žrtvuješ domovini. — Prestal si že mnogo krivičnega natolcevanja in sovraštva. Če te vprihodnje še napadujejo sovražniki, ko oznanuješ pravico in resnico pred Bogom in modrim postavam veljavno, vteči in pribeži k matki Slovenii, ki sedí v sredi tintnika varhinja tvoja, — glej! v roci jedni drží sulico resnice, v drugi ščit pravice, in krog jo obdajajo znamenja naroda slovenskega, za kterega si že toliko, na vsako stran koristnega, potrebnega pisal: narod stojí za teboj! — Glej! to je pomen slavnega spomenika, ki stavi živemu tebi ga narod, ko drugi narodi, ki se štejejo za bolj izobražene in veljavne, se spominjajo zasluženih mož še le po smrti komaj. To pa je ravno velik in gotov dokaz, da si zaslužil s svojim delovanjem ta spominek, in da narod se jako zaveduje, da veselo napreduje v omiki telesni in duševni, in da bode gotovo dosegel sveti namen svoj. Raduj se tedaj tega spominka, kakor radujemo se ga vsi tvoji prijatli. Bog te živi! Slava tebi — in narodu slovenskemu!“

Ko gospod doktor Toman z veliko pohvalo končá svoj govor, poprime besedo še gospodar Janez Nabergoj, posestnik iz Proseka, in v tako lepi in gladki slovenščini govorí, da se vse čudi milini njegovega jezika. „Prišli smo tudi mi v imenu primorskih Slovencov — pravi — da vas počastimo, gosp. doktor; al nimamo ne srebra ne zlata, pa saj bi vas tudi s tem plačati ne môgli za vaš 20letni trud in trpljenje; prinesemo vam le hvaležne srca. Bog naj vas živi še veliko let.“ Slavaklici so doneli vrlemu govorniku, kteremu se dr. Bleiweis še posebno zahvaluje, rekši, da, kakor je v Celji in Mariboru to njegovemu srcu neznano dobro délo, da kmetiški gospodarji se spominjajo vrednika „Novic“, tako je tudi to, da danes vidi vrle možake iz Kranjskega in Tržaškega tukaj, njemu nepopisljivo veselje; živa priča mu je to, da „Novice“ se ne trudijo brez vspeha.

Zdaj še le se je začela „beseda.“ Izvrstna govornica, gospodičina E. T., ktero smo že večkrat v naši čitavnici občudovali, govorila je s tako srčno besedo navlašč za ta dan zloženo prelepo pesem g. Andreja Praprotnika, da so ji doneli slavaklici od vseh straní in da ji pri napitnicah po besedi gosp. Nabergoj odkritosrčno hvalo izrekuje. Potem je pod vodstvom neutrudljivega in zvedenega gosp. Belarja pel zbor domoljubnih naših gospodov pevcev miloglasno pa krepko doneče, z veliko pohvalo sprejete 3 pesmi, namreč Miroslav Vilharjev „Pozdrav“, Davorin Jenkovo „Pobratimijo“ in „Gdě je slavska domovina,“ besede Kukuljevičeve. Gospod Viktor Bučar je sam pél: „Kde vlast je ma? kde domov můj?“ Vreden je hvale, ki ga povzdiguje nad vse ljubljanske tenoriste. Tudi gosp. Valenta, ki je pel Mir. Vilharjevo „Darilo“ se je zopet skazal odličnega pevca. Slavaklici so sprejeli pevca, ko sta odpéla. — Beseda je bila dokončana; poglejmo zdaj na g. Sovanov vrt, ki je ves razsvetljen, ves poln lučic in zastav z domačimi barvami; pri vhodu pa vihra velika cesarska zastava in ž njo vred tudi bavarska. Družba se vsede za pogernjene mize; rakete švigajo skoz mirno noč. Napitnice neštevilne in žvenkljanje čaš se vrsté s pesmijo za pesmijo, z glasbo in plesom. Pozno v noč se razíde veselo družtvo, ki je tako dostojno obhajalo dvajsetletnico oživljene domovine naše.

— V nedeljo popoldne je družba čitavnice naše peljala se po Ljubljanici do slonovega grabna nad Ižico, potem pa je peš šla do g. Matevžetovega posestva na mah, in tù se radovala celi popoldne, dokler je ni noč klicala zopet domú. To je jedro bilo nedeljske veselice, — al kako izvrstno je vse to bilo izpeljano! Popisati se ti ne dá, dragi bravec, ako sam nisi vidil. Zato pa tudi ni čuda, da že pri odhodu je bilo vse polno ljudi, ki so na št. Jakopškem mostu, v Krakovem, Trnovem itd. gledali okinčano brodovje (5 velikih in 3 manjših čolnov), v kterih je sedelo 224 ljudi, izmed kterih polovica gospéj in gospodičin, med njimi pa tudi ljubeznjiva nevesta gospod dr. Tomanova z rodovino svojo; pridružili so se tej vožnji tudi g. Matija Majar, župnik gorijanski, g. prof. Jarocki iz Kieva, g. Trajanski iz Kazena in nekteri gg. Hrvatje. Veličastno je bilo viditi, ko je prva ladija kot načelnica odrinila z veliko avstrijansko zastavo in napisom: „Slava cesarju! Slava cesarici! in je 50 gosp. pevcev v posebnem čolnu z mogočnimi glasi popevalo: „Naprej zastava slave“, vsi drugi čolni pa kinčani z zastavami narodnimi, mestnimi itd. so se, peljani od skušenih krakovskih in trnovskih brodnikov, vrstili za njimi. Na posestvu gosp. Matevžetovem, kjer je družba našla ravno tako prijazno kakor dobro postrežbo, se je vmes petja, godbe, plesa in domorodnih govorov še le, kakor Slovenec pravi, začela prav „židana volja.“ Škoda, da nam manjka prostora za obširen popis. Govorili so dr. Bleiweis, dr. Toman, gosp. Matija Majar, mlad domoljub, gosp. Matevže in gosp. Jože Debevc, ktera poslednja dva gospoda sta s svojima častitima gospéma res zahvalo zaslužila, ki se jim je očitno izrekla, kakor jo je zaslužil tudi g. Šventner, ki s še dvema drugima domoljubnima gospodoma je bil skrbni vodja današnje veselice. Res! slovesen je bil pogled, ko se je družba ob devetih zvečer v tamni noči na krasno razsvetljenim brodovji v mesto nazaj pripeljala, so rakete švigale v nebó, umetalni ogenj svetil krog in krog, možnarji pokali, pevci navdu-

šeno peli, na obéh bregovih Ljubljanice pa neštevilna množica ljudí, ki je popotne na vodi v eno mer sprejemala s slava- in živioklici. Nebó samo je bilo milo temu potovanju, in brez najmanjše nezgode in v najlepšem redu se je zopet čitavnična družba radovala prav po domače brez demonštracije, čez in čez zadostna si sebi. Našim vrlim Krakovčanom in Trnovčanom pa gre še posebna hvala, da so s toliko radostjo čitavnici poveličali njeno vožnjo po Ljubljanici. Opazovavec od deleč pa sem se danes zopet — prav natihoma v srcu — veselil in si mislil: Ljubljana! saj si vender stara bela Ljubljana, kakor te je Linhart popisal in Vodnik. Bog te tako ohrani!

— Da ljubezen do maternega jezika globoko sega tudi v srca naših gospodičin, bila nam je pretekla nedelja vesela priča. Gospodičine Melanija Hohnova, Ema Tomanova in Marija Prelihova — vse tri dobro nam znane govornice slovenske iz „besed“ čitavničnih, dale so se pismeno in ustmeno izpraševati iz slovnice slovenske. Bila je preskušnja v pričo g. ravnatelja naše realke; izpraševal je g. prof. Lesar; poslušali so stariši in več drugih gospodov. Preskušnja ni bila šala ali le zato, da bi za kako silo uhapnile „zeugniss“, ampak bila je taka, da slavni g. Matija Majar, ki je bil tudi pričujoč, je celó rekel, da bila je preostra. In vender so odgovarjale vse tri gospodičine tako umno in ročno, da so poslušavci le pogledovali se. Lepo je, da se učiš več jezikov; lepo je, da omikane naše gospe in gospodičine znajo tudi laški in francozki; al sramota ti je, naj si možk ali ženska, ki ne znaš slovnično svojega lepega maternega jezika, ki je saj toliko vreden kakor vsak drug jezik, če ne več. Ker se nadjamo, da trojica omenjenih vrlih gospodičin bode lep izgled druzim, bomo o tej preskušnji, ki je bila prva kar Ljubljana stoji, drugi pot kaj več omenili.

— V trnovski cerkvi je v nedeljo bilo slovesno obhajilo na čast sv. Mohorju in Fortunatu. Snidla se je obila množica pobožnega ljudstva.

— Zgodovinsko društvo je dobilo novega vodja; g. baron Codelli se je odpovedal tej časti, in izvoljen je bil namesti njega g. dr. H. Costa, za protektorja pa poprejšni vodja.

— Nova cestna postava, kakor jo je izdelal deželni zbor kranjski, ni potrjena, ker v dveh stavkih ni v soglasji z vladnim predlogom. S cestami ostanemo tedaj še pri starem do prihodnjega deželnega zbora, kjer pride ta postava vnovič v posvèt.

— C. kr. deželna general-komanda ne pride v Ljubljano.

— Tudi gosp. dr. Tomana je Radoslavska občina na Štajarskem izvolila za častnega srenjčana.

— V današnjem zagrebškem dopisu omenjene svetinjice, s podobama sv. Cirila in Metoda prav lično napravljene, — kakor tudi krasna knjiga „Tisučnica sv. Cirila in Metoda“, se dobivajo pri služniku čitavnice ljubljanske: svetinje po 15 nov. kr., knjiga pa mehko vezana po različnosti papirja po 1 gld. 20 kr. ali po 1 gld. 60 kr.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Državni zbor na Dunaji se je zopet začel 14. dne t. m. Med prazniki zborovimi je izvoljeni odbor izdelal načrt, kako bi se dale po krajši poti dodelati obširne postave, ki v občnem zboru za posvèt in sklep veliko časa potrebujejo. To je tedaj prva stvar, ki jo je zdaj zbor vzel v svoj prevdarek. — Pomenki o prihodnji veliki razstavi dunajski (leta 1866) so v ministerstvu zdaj prav živi, zlasti tudi o tem, kako bi se dobili tisti 3 milijoni gold., kteri se utegnejo za to razstavo potrebovati, da bo razstava toliko bolj imenitna, ker brž drugo leto za njo bode razstava v Parizu. — Ker ravno o razstavi govorimo, naj povemo, da v hamburški je ravno zdaj na ogled postavljenih 524 kónj, 965 goved, 1766 ovác, 293 prešičev, 328 kokoš, 2941 kmetijskih orodij in mašin in da je 796 gospodarjev se udeležilo razstave s svojimi pridelki in izdelki. — V Banatu je v nekterih krajih letos res velika nadloga. Pismo od 8. dne t. m. pripoveduje, da to je že bil srečen gospodar, kdor je na oralu (johu) nažel po 5 do 6 vagánov (mecenov) žita; žito je zavolj suše tako majhno na nekterih njivah ostalo, da ga niso mogli žeti, ampak ga le ruvati, in tù in tam celó le živino po pšenici zagnati, da jo je popasla in se ohranila pri življenji. — Grof A. Nostic, deželni glavár na Českem, se je odpovedal tej častni službi. — Gospodičina Pustovojtova je zopet v Pragi. — V Levovu so zaprli kneza Adama Sapieha, v Krakovem pa grofa Bentkovskega; obá sta na sumu, da sta pomagala poljskemu puntu. — Ruska vlada še ni odgovorila pismom, ki so ji jih o poljskih homatijah poslale vlada angležka, francozka in avstrijanska. Národna poljska vlada nikakor ni zadovoljna s tistimi 6 točkami, ki jih omenjene 3 vlade soglasno priporočajo ruski, ter pravi, da je Poljake trdna volja se vojskovati, dokler ne zmagajo ali poginejo. Taki nameni so po vsem navskriž s prizadevami zedinjenih vlad, in že poslednje novice iz Pariza in Londona niso več tako vojskovite, kakor so bile še pred malo časom, ko so časniki trobili v vojskini rog. Kaj se bo tedaj iz tega, da Poljaci ne marajo za pomirenje diplomatično, izkuhalo iz vsega tega, Bog sam vé. V zadnjih 2 mescih je štela vojska poljska okoli 30.000, ruska pa do 150.000 mož; ker je poljska armada v raztresenih trumah na domači zemlji, overa to zmago rusko. — Zopet se govorí, da se kraljica angležka misli odpovedati kraljevanju. — V Atenah so se vojaki dveh strank skavsali, pa je že zopet mir. — Francozka vojaška slava je zopet veča: zmagali so Meksiko.

Kursi na Dunaji

14. julija 1863. **v novem denarji.**

Deržavni zajemi ali posojila.		Druge obligacije z lotrijami.	
5% obligacija od leta 1859 v novem dnar. po 100 g. g.	72.90	Kreditni lozi po g. 100 . g.	133.35
5% nar posojilo od l. 1854 „	81.90	4½% Teržaški lozi po 100 „	115.00
5% metalike . . . . „	76.70	5% Donavsko-parabrodski po g. 100 . . . „	92.00
4½% „ . . . . „	69.00	Knez Esterhazy. po g. 40 „	93.50
4% „ . . . . „	61.00	Knez Salmovi po g. 40 „	37.50
3% „ . . . . „	45.50	Knez Palfyovi po g. 40 „	37.25
2½% „ . . . . „	38.25	Knez Claryovi po g. 40 „	34.50
1% „ . . . . „	—.—	Knez St. Genoisovi po g. 40 „	36.25
Obligacije zemlišn. odkupa. (po 100 gold.)		Knez Windischgräz. po g. 20 „	21.25
5% doljno - avstrijanske g.	87.75	Grof Waldsteinovi po g. 20 „	21.00
5% ogerske . . . . . „	76.00	Grof Keglevičevi po g. 10 „	14.75
5% horvaške in slovanske „	74.25	Budimski . . po g. 40 „	34.00
5% krajnske, štajarske, koroške, istrijanske . „	86.00	**Denarji.**	
Deržavni zajemi z lotrijami.		Cesarske krone . . . g.	15.20
Zajem od leta 1860 . . . „	100.45	Cesarski cekini . . . „	5.28
„ „ „ 1860 petink. „	100.90	Napoleondori 20 (frankov) „	8.89
„ „ „ 1839 . . . „	155.00	Souvraindori . . . . „	15.25
„ „ „ 1839 petink. „	151.50	Ruski imperiali . . . „	9.10
5% narodni od leta 1854 „	95.75	Pruski Fridrikdori . . „	9.34
Dohodkine oblg. iz Komo „	17.00	Angleški souvraindori . „	11.15
		Louisdori (nemški) . . „	—.—
		Srebro (ažijo) . . . . „	9.65

Loterijne srečke:

V Gradcu na Dunaji { 8. julija 1860: **78. 5. 54. 89. 21.** / **72. 70. 62. 85. 11.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji bo 18. julija 1863.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.